

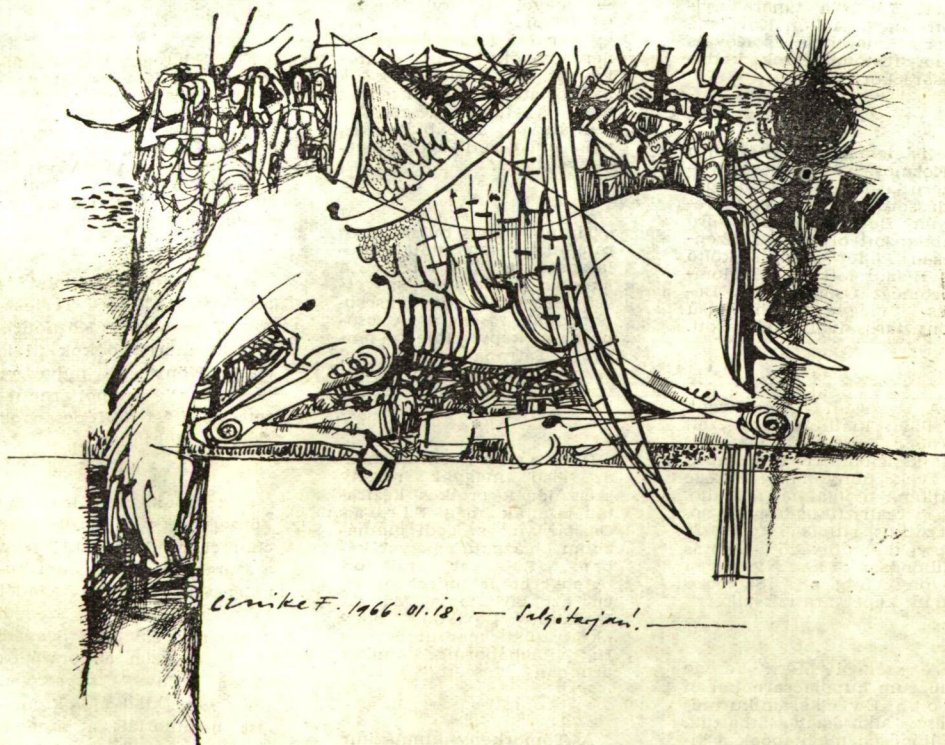
Nem véletlenül írta a gyulai polgárok jóvoltából Wittenbergben tanult Szikszai Fabricius Demeter 1563 augusztusában: „Sőt, e városnak jól épült vára hatalmasb, Mit csak megfeszített szorgalom építe fel.” „Délien agyarkodik a bősziült tar, vallva kudarcot, Kóbor terveinek kézre nem áll ez a hely.” 1561-től kezdte igazi vitéz „oskola” a Gyula előtti térség túl a Maroson is és át a Tiszán Bugacig. Újra és újra eleven vér festette a zászlót, a kardot meg a szűrő, lobogós kopját. E harcok emlékét őrzi a középkori magyar epikus énekeink egyik gyöngyszeme, a „Cantio de militibus pulchra” (Szépének a katonákról).

Egy másik hősi ének, a Szegeden Grün Orbán betűivel 1807-ben nyomtatásban is megjelent Vörös Mihály: A bajnokok Vég-Gyula várában — „irattatott a Hód vize partján” — című munkája a gyulai várból ténylegesen harcolt Toronyi Tamás egyéni dicsőségét éneklé meg. Eddig úgy tudjuk, hogy a kétszáz éven át lappangott kéziratot töredék vagy szájhagyomány alapján írta meg ezt a művet Vörös Mihály, Vörös Istvánnak, a hódmezővásárhelyi szőlős kismesnek második fia.

Szigetvár ostromával nagyjából azonos időben, 1566. július 4-én kezdte meg II. Szulejmán szultán legbensőbb bizalmasa, Pertev, vezetésével a török sereg Gyula vára naponkénti szakadatlan ostromát, és 31 nap múlva, 1566. szeptember 3-án költözött ki abból a szerződésben lefektetett szabad elvonulást remélő maradványok őrség, akiket beteljesedett a tizennégy évvel azelőtt törőcsalt temesvári védők sorsa.

A tornyos gyulai vár téglái a török-magyar küzdelmek emlékét hirdetik. 1954-ben vette kezdetét a restaurálás, amely — visszaadva régi formáját — megmentette az ényesztetőt: a magyar Alföld egyetlen ilyen műemléke lett. A hálás utókor várszínházat működtet a falai közt, s ahol egykor Tinódi és a többiek lantjukat pengették, ma országos rangú várfüredő nyújt üdülést az odalátogatóknak.

VIRÁGH FERENC

Czinke Ferenc: Paróczai Gergely emlékére